

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

จากการดำเนินการศึกษา สำนักปีพาทย์มอญทางปทุมธานี และทางปากลัด พบว่าทางปทุมธานีมีสำนักปีพาทย์มอญที่มีชื่อเสียง คือบ้านคนตรีเสนาะ ซึ่งมีประวัติความเป็นมา มาจากนายสี ผู้ซึ่งอพยพหนีภัยสงครามจากเมืองเมาะตะมะเข้ามาในประเทศไทย และได้ตั้งภูมิลำเนาทางแถบจังหวัดปทุมธานีมีบุตรคือ นายเงินต่อมานายเงินได้ตั้งวงปีพาทย์มอญขึ้นแถววัดหงษ์ปทุมมาวาสน นายเงินเข้ารับราชการทหารในวงบางขุนพรหม และมีโอกาสได้บรรเลงปีพาทย์มอญถวายสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่เมืองแครง ซึ่งเป็นที่พอพระทัยมาก วงปีพาทย์ของนายเงินได้มีโอกาสถวายการบรรเลงในงานพระราชพิธีสำคัญต่างๆ เช่น งานประโคมพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และงานพระราชทานเพลิงศพพระนางเจ้าสุกุมลอมมารศรี ซึ่งเป็นพระราชมารดาของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่เมืองแครง ซึ่งในงานนี้ นายเงิน ได้รับพระราชทานนามสกุล “คนตรีเสนาะ” จากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 นายเงิน คนตรีเสนาะ มีบุตรและหลานสืบทอดวงปีพาทย์มอญมาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันมีนายชะอุม คนตรีเสนาะ (หลานชาย) เป็นหัวหน้าวง นายชะอุม เป็นครูเพลงมอญที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับทางเพลงมอญปทุมธานี และเพลงมอญที่เกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ ของชาวมอญ ส่วนทางปากลัด มีสำนักปีพาทย์มอญที่มีชื่อเสียง คือบ้านนายชื่น หริมพานิช ซึ่งมีประวัติความเป็นมา มาจากนายสังข์ เจริญบุญ ซึ่งเป็นคนมอญ และได้ตั้งวงปีพาทย์มอญขึ้น นายสังข์ ได้รับการยกย่องว่าเป็นครูเพลงมอญที่สำคัญคนหนึ่งของทางปากลัด ซึ่งมีลูกศิษย์มากมายรวมถึงนายชื่น หริมพานิช ซึ่งเป็นลูกเขยและได้รับการถ่ายทอดเพลงมอญไว้มาก นายชื่น มีความรอบรู้ทั้งเพลงไทยและเพลงมอญ ทั้งยังเป็นนักอนุรักษ์เพลง โดยการจดบันทึกโน้ตเป็นโน้ตไทยไว้เป็นจำนวนมาก ภายหลังครูบุญยงค์ เกตุคง ได้นำเพลงไทยบางเพลงที่ครูชื่นได้บันทึกโน้ตมาแสดงหลักฐานในราชบัณฑิต เช่น เพลงเงินจิมกลาง สองชั้น เป็นต้น นายชื่น ได้ถ่ายทอดวิชาทางด้านดนตรีไทย และดนตรีมอญให้แก่ลูกศิษย์และบุตรธิดาให้มีชื่อเสียงในวงการดนตรีไทย อาทิเช่น นายสุเชาว์ หริมพานิช ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์หัตถลักษณ์เพลงพระฉันทมอญ พบว่า เพลงพระฉันทมอญทางปทุมธานี ลักษณะของเพลงละครากอปอน เพลงชะปอยทอ เพลงเลอทอ เพลงจักมัวกะปาด เพลงชะเดหนก จะมีการซ้ำทำนองเพลงในส่วนท้ายเพลงของทุกเพลง ซึ่งมีลักษณะเพลงที่เหมือนกัน อาจถือว่าเป็นแม่เพลงที่ใช้ในการจบทำนองเพลง และเพลงยกตะกุ่มเป็นที่ใช้บ่งบอกว่า

พระสงฆ์ใกล้จะฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ซึ่งเพลงนี้จะมีก็ได้ไม่มีก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม ส่วนลักษณะของบันไดเสียง สามารถสรุปได้ดังนี้

เพลงละชาดกอปอน มีการใช้บันไดเสียง 2 ทาง คือ ทางเพียงออบนและทางเพียงออล่าง

เพลงชะปอยทอ	มีการใช้บันไดเสียง 4 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง ทางขวาและทางนอก
เพลงเลอทอ	มีการใช้บันไดเสียง 4 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง ทางขวาและทางนอก
เพลงจ้ำกมัวกะป้าต	มีการใช้บันไดเสียง 3 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง และทางนอก
เพลงสะเดหนก	มีการใช้บันไดเสียง 3 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง และทางขวา
เพลงยกตะลุ่ม	มีการใช้บันไดเสียง 3 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง และทางขวา

ส่วนเพลงพระนันทมอญ ทางปากลัด ลักษณะของเพลงคายทอ เพลงแม่หนีฮารา เพลงตีโต๊ดเกล้าะบี มีการบรรเลงซ้ำทำนองเพลงในส่วนท้ายเพลงของทุกเพลงเช่นเดียวกับทางปทุมธานี และ เพลงแม่หนีฮารากับเพลงตีโต๊ดเกล้าะบีทำนองเพลงท่อนที่ 3 และท่อนที่ 4 เหมือนกัน ส่วนเพลงเร็วท้ายแม่เพลง ลักษณะทำนองมีการบรรเลงซ้ำท้ายประโยคทั้ง 2 ท่อน และทำนองลงเพลงเร็วมีการฝากโน้ตตัวแรกของทำนองเอาไว้ในห้องสุดท้ายของท่อน 2 ซึ่งมีลักษณะทำนองการทอนเพลงได้อย่างเหมาะสม ส่วนลักษณะของบันไดเสียงสามารถสรุปได้ดังนี้

เพลงคายทอ	มีการใช้บันไดเสียง 4 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง ทางขวาและทางนอก
เพลงแม่หนีฮารา	มีการใช้บันไดเสียง 4 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง ทางขวาและทางนอก
เพลงตีโต๊ดเกล้าะบี	มีการใช้บันไดเสียง 3 ทาง คือ ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง และทางขวา
เพลงเร็วท้ายแม่เพลง	มีการใช้บันไดเสียง 2 ทาง คือ ทางเพียงออบนและทางเพียงออล่าง

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระเบียบวิธีการบรรเลงเพลงพระฉันทมอญของทั้ง 2 ทาง พบว่า มีวิธีการบรรเลงลักษณะต่างๆ ในเพลงพระฉันทมอญ ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของเพลงได้ดังนี้

ลักษณะที่ 1 ทำนองเพลงที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น

ทำนองโยนทางปทุมธานี	-- ล ล	- ล - ล	-- ล ท	--- ล
	----	--- ม	- ซ --	- ล --

ทำนองโยนทางปากลัด	-- ล ท	- ท - ล	-- ล ท	- ท - ล
	- ล --	-- ล -	- ล --	-- ล -

ลักษณะที่ 2 ทำนองเพลงที่มีลักษณะการตีคู่แปดสลับมือ ขวา - ซ้าย - ขวา เช่น

- ม - ร	- ท - ล	- ม - ร	- ท - ล
-- ร -	-- ล -	-- ร -	-- ล -

ลักษณะที่ 3 ทำนองเพลงที่มีลักษณะการตีสลับมือ ขวา - ซ้าย เช่น

- ท - ท	ร ท --	- ล - ล	ท ล --
-- ล -	-- ล ซ	-- ซ -	-- ซ ม

ลักษณะที่ 4 ทำนองเพลงที่มีลักษณะการตีไล่ระดับเสียง เช่น

-- ล ท	ค -- ร	-- ล ท	ค -- ร
- ซ --	- ร --	- ซ --	- ร --

ลักษณะที่ 5 ทำนองเพลงที่มีลักษณะ การลักจังหวะ เช่น เพลงยกตะลุ่ม เป็นต้น

ลักษณะที่ 6 ทำนองเพลงที่มีลักษณะเกินแปดห้อง เช่น เพลงตีโต้คเถาะปี

เป็นต้น

ลักษณะที่ 7 ทำนองเพลงที่มีลักษณะการใช้มือจาวๆ เช่น เพลงดาบทอ เป็นต้น

ลักษณะที่ 8 ทำนองเพลงที่มีลักษณะการบรรเลงซ้ำทำนอง พบมากในทุกเพลง

ลักษณะที่ 9 ทำนองเพลงที่มีลักษณะการคัดทอนทำนอง เช่นเพลงชะปอยทอ
เป็นต้น

ส่วนโอกาสที่ใช้ของเพลงพระฉันทมอญ ทั้ง 2 ทางมีลักษณะการใช้ที่เหมือนกันคือ ใช้ในโอกาส
เวลาที่พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเช้า กับ เพล และใช้ในการออกท่ายเพลงประเภทเพลงประจำต่างๆ
เพลงที่ใช้ในเพลงพระฉันทมอญของทั้ง 2 ทางมีลักษณะที่แตกต่างกันคือ

ส่วนรูปแบบเพลงที่ใช้ของทั้ง 2 ทางมีความแตกต่างกันคือ ทางปทุมธานี มี 2 ลักษณะดังนี้

1. เพลงละครากอปอน

ในรูปแบบที่ 1 เรียกว่า “พระฉันทเช้า”

2. เพลงชะปอยทอ

ในรูปแบบที่ 2 เรียกว่า “พระฉันทเพล”

ทางปากลัดมีรูปแบบ ลักษณะเดียวคือ

ลักษณะที่พบจากการเปรียบเทียบ ซึ่งมีลักษณะทำนองเพลงที่มีความคล้ายคลึงกันของทั้ง 2 ทางพบว่า ลักษณะส่วนที่คล้ายกันคือ การมีทำนองลูกตกทำยวรรค รวมทั้งบันไดเสียงในการบรรเลง ส่วนมากมีบันไดเสียงที่เหมือนกัน และในส่วนที่แตกต่างกันคือ ลักษณะในการดำเนินทำนอง ทางปทุมธานีจะมีลักษณะการตีเก็บทำนองมากกว่า ส่วนทางปากลัดมีลักษณะทำนองห่างๆ และทั้ง 2 ทางก็จะมีลักษณะทำนองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ทำนองลูกโยน ทำนองการจบ เป็นต้น และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบทำนองเพลงระหว่างเพลงชะปอยทอ (ทางปทุมธานี) กับ เพลงคายนทอ (ทางปากลัด) พบว่าทางปากลัดมีการใช้ทำนองลักษณะลูกโยนแทนทำนองเพลงของทางปทุมธานี นอกจากนี้ทางปากลัดยังมีลักษณะการใช้มือจาวๆ ส่วนทางปทุมธานีจะมีมือฆ้องการตีเก็บทำนอง และเนื้อทำนองเพลงของทางปากลัดจะมีมากกว่าทางปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแต่เพียงเพลงพระฉันทมอญ แต่การบรรเลงเพลงพระฉันทมอญยังมีเพลงที่น่าสนใจที่จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น เพลงก๊อตทุมเมี้ย เพลงก๊อตทุมเป็รียง เป็นต้น ซึ่งผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเพลงมอญน่าจะมีการทำการวิจัยเรื่องนี้ เพราะว่าเพลงทั้ง 2 เพลงนี้เป็นเพลงมอญโบราณและปัจจุบันนี้หาผู้ที่บรรเลงได้น้อย ซึ่งอาจจะทำให้เพลงมอญทั้ง 2 เพลงนี้สูญหาย อีกประการหนึ่งยังไม่มีผู้ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบเพลงเรื่องเพลงฉิ่งของไทยกับเพลงที่อยู่ในกลุ่มเพลงพระฉันทมอญ ซึ่งศึกษาในมุมมองลักษณะของเพลงที่ใช้และลักษณะของเพลงต่างๆ ตลอดจนการศึกษาลักษณะการใช้มือฆ้องมอญที่แท้จริงเพราะว่าในสมัยนี้มีการใช้มือฆ้องไทยผสมกับมือฆ้องมอญเป็นอันมาก